

Försvarsdepartementet
Rättssekretariatet
103 33 Stockholm

Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34)

(Fö2019/00661/RS)

Svea hovrätt, som har besvarat slutbetänkandet genom Mark- och miljööverdomstolen, har granskat betänkandet utifrån de utgångspunkter som Mark- och miljööverdomstolen har att beakta. Mark- och miljööverdomstolen lämnar följande synpunkter på förslagen.

Förslag till lag om överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret

Det noteras att talan om inlösen av fastighet kommer att väckas vid mark- och miljödomstol och överklagas till Mark- och miljööverdomstolen.

Det saknas en definition av vad som avses med en kommersiell hamn i förslaget till lag om överlåtelse och upplåtelse av egendom av väsentligt intresse för totalförsvaret (s. 203 och 339). Detta kan jämföras med vad som gäller för kommersiell luftfart (s. 207–208 och s. 339). Om motsvarande definition avses bör detta framgå av författningskommentaren.

Granskningsmyndigheten föreslås dels kunna förena förelägganden om att en enskild ska inkomma med en anmälan om överlåtelse av en fastighet inom ett skyddsvärt geografiskt område med vite, dels förena beslut om att en överlåtelse eller upplåtelse får ske endast på vissa villkor med vite. Bestämmelserna enligt lagen (1985:206) om viten ska i dessa fall tillämpas. Förelägganden eller beslut som förenas med vite bör enligt kommittén inte kunna klagas på särskilt, utan bli föremål för prövning först i samband med ansökan om utdömande av vite (avsnitt 14.2.3 och 14.5.1). Skälen för detta utvecklas inte närmare. En sådan ordning framstår som främmande och frågan bör behandlas ytterligare under den fortsatta beredningen.

Särskilt om plan- och bygglagen (2010:900)

Länsstyrelsernas roll i planprocesser

Genom ändringar i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, föreslås länsstyrelsen få utökade möjligheter att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringen (förslaget till ändring i 3 kap. 10 § och 11 kap. 10 §

PBL). Det noteras att det inte bara är de länsstyrelser som utpekats som granskningsmyndigheter som får en sådan roll.

De föreslagna ändringarna innebär att länsstyrelsens uppdrag utökas till att, utöver att bevaka att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses, också bevaka att totalförsvarets intressen på annat sätt inte påtagligt motverkas. Även med beaktande av vad som redogörs för i författningskommentaren till bestämmelserna och i den allmänna motiveringen (avsnitt 7.6) är det inte helt tydligt vad som ska uppnås med de föreslagna ändringarna. Detta bör förtydligas under den fortsatta beredningen.

Utöver möjligheten att överpröva detaljplaner enligt 11 kap. 10 § PBL är länsstyrelsen även delaktig i kommunernas arbete med detaljplaner dels i samrådsförfarandet (5 kap. 14 § PBL), dels i granskningsförfarandet (5 kap. 22 § PBL). De intressen länsstyrelsen har att bevaka i samråds- respektive granskningsförfarandet överensstämmer med de grunder enligt vilka länsstyrelsen kan överpröva en detaljplan (11 kap. 10 § PBL). Det ytterligare skydd som utredningen föreslår ska tillkomma totalförsvarets intressen bör tydliggöras redan i de tidiga skedena av planprocessen. Det bör därför övervägas om motsvarande ändring rörande totalförsvarets intressen som görs i 11 kap. 10 § PBL ska göras även i de bestämmelser som reglerar samråds- och granskningsförfarandet (5 kap. 14 och 22 §§ PBL).

Bygglov utanför detaljplan

Översiktsplaner är inte bindande. Beroende på hur tydlig översiktsplanen är kan den få olika stor betydelse vid prövningen av bygglov i domstol. För det fall översiktsplanen inte får nämnvärd betydelse görs prövningen av en bygglovsansökan istället direkt mot 2 kap. PBL (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 25 januari 2013 i mål nr P 3385-12). Genom en hänvisning i 2 kap. 2 § PBL ska ansökan prövas mot 3 kap. 9 § miljöbalken. I dessa fall finns således inte någon ytterligare bestämmelse om förstärkt skydd för totalförsvarets intressen som den prövande domstolen ska beakta.

Övrigt

På s. 110, första stycket, hänvisas till 11 kap. 10 och 11 §§ miljöbalken. Hänvisningen bör vara till 11 kap. 10 och 11 §§ PBL. Hänvisningen till avsnitt 6.6. i samma stycke bör vara en hänvisning till avsnitt 7.6.

Tidpunkten för ikraftträdande av Europaparlamentet och rådets förordning 2019/452 är oktober 2020 (artikel 17 i förordningen), inte oktober 2010 som anges på s. 192.

Hänvisningen till 11 kap. 12 § PBL på s. 334 bör vara en hänvisning till 11 kap. 10 § PBL.

Mark- och miljööverdomstolen har i övrigt ingen erinran mot de förslag som har presenterats.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättspresidenten Anders Perklev, hovrättsrådet Henrik Löf, tekniska rådet Karina Liljeroos samt tf. hovrättsassessorn Annika Grönlund, föredragande.

Anders Perklev

Annika Grönlund